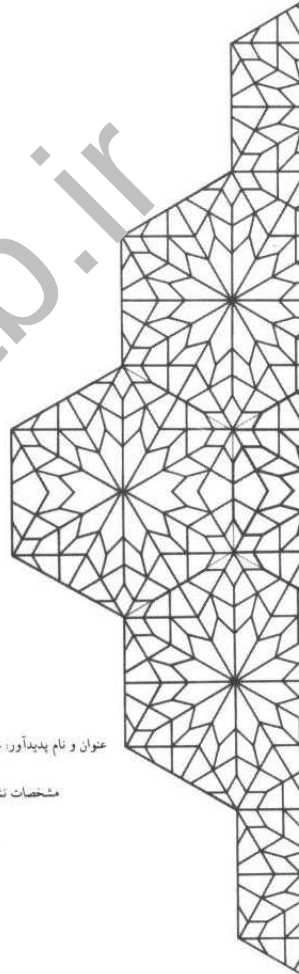

سلسله درس های تفسیر قرآن کریم

درسنامه تفسیر قرآن

پیشانی مبارک و الهی

سرشناسه: علم‌الهدی، سید احمد، ۱۳۳۳ -
عنوان و نام پدیدآور: جلوه‌های هدایتی داستان حضرت موسی در سوره مبارکه
قصص/ سید احمد علم‌الهدی
مشخصات نشر: مشهد: به‌نشر (انتشارات آستان قدس رضوی)، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری: ۳۰۴ ص.
فروست: به‌نشر (انتشارات آستان قدس رضوی): ۲۳۷۹.
سلسله درس‌های تفسیر قرآن کریم
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۰۳-۲۹۲۰-۰۰
وضعیت فهرست نویسی: فیا
یادداشت: چاپ قبل: دانشگاه امام صادق (ع)، ۱۳۸۹.
یادداشت: کتابخانه
موضوع: موسی، پیامبر یهود -- داستان
Moses (Biblical leader) -- Fiction
موضوع: تفاسیر (سوره قصص)
موضوع: قرآن -- قصه‌ها
موضوع: Qur'an stories
موضوع: اصحاب کهف -- داستان
Seven sleepers of Ephesus -- Fiction
شناسه افزوده: به‌نشر (انتشارات آستان قدس رضوی)
رده بندی کنگره: ۱۳۹۷ ج۸/۴/۸۸۸/۴
رده بندی دیویی: ۲۹۷/۱۵۶
شماره کتابشناسی ملی: ۵۱۵۶۳۷۷

به نشر
انتشارات آستان قدس رضوی

سلسله درس‌های موسسین کرم (۱)

۳۳۷۹

جلوه‌های هدایتی داستان حضرت موسی (ع) در سیمای قصص

آیت الله سید احمد خمینی

تحقیق و تنظیم | حجت‌الاسلام والمسلمین محمدحسین محمدحسین الهادی

دکتر عباس اسماعیلی‌زاد

طراح گرافیک و صفحه‌آرا | رضا نبی‌زاده

نوبت چاپ | دوم (اول ناشر) ۱۳۹۷

شمارگان | ۱۰۰۰ نسخه

قطع | وزیری

چاپ | مؤسسه فرهنگی قدس

شابک | ۹۷۸-۹۶۴-۰۲-۲۹۲۰۰۰

حق چاپ محفوظ است.
به نشر (انتشارات آستان قدس رضوی)

قیمت | ۳۳۰.۰۰۰ ریال

دفتر مرکزی | مشهد، بلوار سجاد، خیابان میلاد ص.پ. ۹۱۳۷۵/۴۹۶۹

تلفن و دورنگار | ۳۷۶۵۲۰۰۸

دفتر تهران | تلفن و دورنگار | ۸۸۹۶۰۴۶۶

نشانی اینترنتی | www.behnashr.com پست الکترونیکی | publishing@behnashr.com

بخش اول: کلیات (۱۱-۳۶)

۱۲.....	۱. اهداف قصص قرآن.....
۱۲.....	(أ) مقدمه.....
۱۳.....	- هدایت فرد و جامعه.....
۱۴.....	- رسالت اصلی قصص قرآن.....
۱۵.....	(ب) اهداف مصرح.....
۱۵.....	یک. قوت قلب بخشیدن به پیامبر ﷺ.....
۱۶.....	دو. انداز مردم.....
۱۶.....	سه. عبرت آموختن.....
۱۷.....	چهار. تربیت عقلانی مردم.....
۱۸.....	(ج) اهداف غیر مصرح.....
۱۸.....	یک. اثبات وحدت و رسالت پیامبر ﷺ.....
۱۹.....	دو. اعتلای ایمانی انسان ها.....
۱۹.....	اول. ایمان به غیب.....
۱۹.....	دوم. ایمان به قدرت بی‌سابقه الهی.....
۲۰.....	سوم. ایمان به مشیت الهی.....
۲۰.....	سه. بیان سنت های الهی.....
۲۰.....	اول. تغییر اوضاع اجتماعی مردم به دست خودشان.....
۲۱.....	دوم. پیروزی حق بر باطل.....
۲۴.....	سوم. ابتلاء و امتحان.....
۲۵.....	۲. ویژگی های قصص قرآن.....
۲۵.....	(أ) مقدمه.....
۲۵.....	ویژگی های قصص تاریخی.....
۲۵.....	یک. عبرت آموزی تاریخ.....
۲۶.....	دو. دادگاه بودن تاریخ.....
۲۷.....	سه. آموزش های اخلاقی و تربیتی تاریخ.....
۲۷.....	چهار. آموزش بصری تاریخ.....
۲۸.....	(ب) ویژگی های محتوایی.....
۲۸.....	یک. حق بودن.....
۳۰.....	اثرات منفی برخی داستان ها.....
۳۲.....	دو. وحیانی بودن.....
۳۲.....	سه. حکیمانه بودن.....
۳۳.....	چهار. رشد آفرین بودن.....
۳۳.....	(ج) ویژگی های اسلوبی قصص قرآن.....
۳۳.....	یک. تکرار نکات تاریخی.....
۳۴.....	حکمت های دیگر تکرار قصص در قرآن.....
۳۵.....	دو. گسترده بودن داستان و محدودیت آیات.....

بخش دوم: جلوه های هدایتی داستان حضرت موسی ﷺ (۳۷-۴۴)

۳۸.....	۱. مقدمه.....
۳۹.....	داستان حضرت موسی ﷺ از آغاز تا انجام.....
۴۲.....	۲. شناسه سوره قصص.....
۴۳.....	سزانتخاب داستان حضرت موسی ﷺ در سوره قصص.....

فصل اول: فضای جامعه محل تولد حضرت موسی ﷺ (۴۵-۶۷)

۴۶.....	آیات.....
۴۶.....	ترجمه.....
۴۶.....	واژه.....
۴۶.....	معنای «شیعاً» و مراد از شیعه.....
۴۷.....	مراد از استضعاف.....
۴۸.....	معنای ممت.....
۴۹.....	معنای تمکین.....
۴۹.....	نکته ها و پیام ها.....
۴۹.....	۱. سز آغاز داستان از زمینه های قبل از تولد موسی ﷺ.....
۵۱.....	اعجاز قرآن در بیان قصص.....
۵۱.....	۲. ویژگی های جامعه نابینجار.....
۵۲.....	استکبار حاکمان.....
۵۲.....	مشأب ایش استکبار.....
۵۳.....	(ب) زور قدرت بر شدن مردم.....
۵۴.....	(ج) ناتوانی بصری مردم.....
۵۵.....	علت ناتوانی سائر بنی اسرائیل.....
۵۵.....	یک. انفصال از قبیله یان.....
۵۶.....	دو. نپذیرفتن دعای فرعون.....
۵۶.....	۳. عالم امروزه خلق.....
۵۷.....	اراده خدادار در عالم خلق و عالم امر.....
۵۷.....	مسیر پیدایش موجودات در عالم خلق.....
۶۰.....	غلبه اراده خدادار تولد موسی ﷺ.....
۶۴.....	چگونگی اطلاع کاهنان از غیب.....
۶۴.....	(أ) حدس و گمانه زنی.....
۶۴.....	(ب) ارتباط با شایطین.....
۶۵.....	۴. علت تقدم ائمه بر وارثین.....
۶۶.....	۵. علت تفاوت در معنای «أرض».....
۶۶.....	۶. سبب ترس فرعون و هامان.....
۶۷.....	۷. مژده فرج امام زمان ﷺ.....

فصل دوم: کودکی حضرت موسی (ع) (۶۹-۱۱۵)

آیات	۷۰
ترجمه	۷۰
واژه‌ها	۷۱
معنای التقاط	۷۱
مراد از «حَزَن» و تفاوت «حَزَن» با «خوف»	۷۱
تفاوت «خاطی» و «مخطی»	۷۲
معنای «قُضِه»	۷۲
معنای نصبت	۷۲
نکته‌ها و پندها	۷۳
۱. وحی و چگونگی آن نسبت به مادر موسی (ع)	۷۳
مبدأ انحراف‌ها، فلاسفه غربی	۷۴
نتیجه تفسیر سِفَه غریبی از وحی	۷۵
وحی و قرآن از دیدگاه روشنفکران غربی	۷۶
پاسخ تحلیل غربی‌ها نسبت به وحی	۷۸
وحی مبدأ مستقل شناخت	۷۹
چگونگی وحی به مادر موسی (ع)	۸۰
وحی به مادر موسی (ع) عین عبارات	۸۱
به آب انداختن، تنهاراه حیات موسی (ع)	۸۲
داستان نجار و ساختن صندوقچه	۸۲
اشکال يك نقل تاریخی	۸۴
موسی (ع) در قصر فرعون	۸۴
۲. زمان نبوت حضرت موسی (ع)	۸۵
۳. مستکبر بودن همه عوامل در حکومت مستکبر	۸۶
۴. مراد از خطای فرعونیان	۸۸
۵. غفلت از خدا و مردم خصوصیت استکبار	۸۹
حادثه و جریان	۹۰
یکی از عبرت‌های جریان موسی (ع)	۹۱
فرهنگ انتظار و انتظار بنی اسرائیل	۹۲
عوامل تعجیل فرج	۹۳
أ جدی بودن انتظار	۹۳
ب) همگانی بودن انتظار	۹۴
عالم بنی اسرائیلی و مزده فرج موسی (ع)	۹۵
توصیه بزرگان دین به جدانشدن از مردم	۹۶
لطیفه‌ای در تعبیر «وهم لا یسعون»	۹۹
۶. تحریم مرضعه‌ها بر موسی (ع) سنتی الهی	۱۰۱
علت تحریم مرضعه‌ها بر موسی (ع)	۱۰۲
مبدأ تغذیه حزب الله	۱۰۳
۷. چگونگی ورود خواهر موسی به قصر فرعون	۱۰۵

۸. بسترپرورش مهم‌تر از تغذیه	۱۰۷
تأثیر و نقش خانواده در پرورش افراد	۱۰۷
اهل بیت (ع) مناسب‌ترین بسترپرورش	۱۰۸
۹. ثمرات ظهور حضرت موسی (ع)	۱۰۹
مرعوبیت فرعون در مواجهه با موسی (ع)	۱۱۱
۱۰. اکثریت و نظر قرآن در این موضوع	۱۱۲

فصل سوم: جوانی حضرت موسی (ع) (۱۱۷-۱۴۱)

آیات	۱۱۸
ترجمه	۱۱۸
واژه	۱۱۹
معنای «وَكُرَّ»	۱۱۹
مراد از «مَلَأَ»	۱۱۹
نکته‌ها و پیام‌ها	۱۲۱
۱. زمان و چگونگی ارتباط موسی (ع) با خدا	۱۲۱
رذیک دیدگاه درباره سن بلوغ	۱۲۱
زمان بلوغ اشد	۱۲۲
اعطای نبوت به موسی (ع) در ۱۸ سالگی	۱۲۳
۲. علت اعطای نبوت به موسی (ع)	۱۲۴
۳. زمان و نحوه ورود موسی (ع) به شهر	۱۲۶
۴. مراد از شیعه موسی (ع)	۱۲۷
۵. نفس موسی (ع) و عصمت انبیا (ع)	۱۲۸
۶. شب بیهوشی موسی (ع) و افاشای قضیه	۱۳۱
۷. یک خمر و رکب موسی (ع) «خائف‌ترقب»	۱۳۲
۸. تصمیم فرعون به قتل موسی و فرار او	۱۳۳
۹. علت تصمیم‌گیری فرعون	۱۳۴
۱۰. علت تعجیل در تصمیم‌گیری	۱۳۵
۱۱. پاسخ اشکالی به فرار موسی (ع)	۱۳۶
۱۲. مقایسه‌ای میان ابراهیم و موسی (ع)	۱۳۷
۱۳. موسی (ع) در آستانه نقطه فراز زندگی	۱۴۰

فصل چهارم: میان‌سال‌ی حضرت موسی (ع) (۱۴۳-۱۷۰)

آیات	۱۴۴
ترجمه	۱۴۴
واژه‌ها	۱۴۵
معنای «تلقاء»	۱۴۵
«سواء السبیل» و تفاوت آن با «صراط»	۱۴۶
معنای «تذودان»	۱۴۷

۱۸۳.....	علت جمع بودن خطاب های موسی ﷺ
۱۸۳.....	۲. اولین مکالمه خدا با کلیم الله ﷺ
۱۸۴.....	چگونگی شنیدن ندای الهی از درخت
۱۸۵.....	چند نکته درباره اولین سخن خدا
۱۸۵.....	۱. سرّ دوگانگی ضمایر راجع به خدا
۱۸۶.....	ب) علت تکرار ضمیر متکلم
۱۸۶.....	ج) نام «الله» مبین رابطه مخلوق و خالق
۱۸۸.....	د) «رب» جامع ترین نام خدا
۱۹۰.....	۳. دو بیان از معجزه عصای موسی ﷺ
۱۹۱.....	چگونگی مار شدن عصا
۱۹۵.....	۴. دو تفسیر راجع به ترس موسی ﷺ
۱۹۸.....	۵. دومین معجزه حضرت موسی ﷺ
۱۹۹.....	۶. یک دستور مدیریتی به موسی ﷺ
۲۰۲.....	۷. جمع میان دو تعبیر متفاوت از رسالت موسی ﷺ
۲۰۴.....	۸. سرّ فاسق نامیدن فرعونیان
۲۰۵.....	۹. درخواست موسی ﷺ از خدانه بهانه جویی
۲۰۷.....	توصیه ای به طلاب جوان

فصل ششم: رسالت حضرت موسی ﷺ (۲۱۱-۲۲۹)

۲۱۲.....	آیات
۲۱۲.....	ترجمه
۲۱۳.....	واژه ها
۲۱۳.....	معنای «سرح»
۲۱۳.....	نکته ها و پیام ها
۲۱۳.....	۱. ورود موسی ﷺ به مصر و اولین برخورد با فرعون
۲۱۵.....	۲. موضع فرعون در برابر آیات هر ربّ ربّ موسی ﷺ
۲۱۵.....	سه احتمال درباره مسأله «هنا»
۲۱۶.....	مورد سؤال قرار دادن مبنای فرعون
۲۱۶.....	عاقبت کدامین دار
۲۱۷.....	یک شبهه نسبت به جواب موسی ﷺ و پاسخ آن
۲۱۷.....	تعریض موسی ﷺ به فرعون و فرعونیان
۲۱۷.....	دلیل عاطفه بودن «واو»
۲۱۸.....	۳. مواجهه حضرت موسی ﷺ با ساحران
۲۱۸.....	حقیقت سحر و معجزه
۲۱۹.....	شکست ساحران و عاقبت نیک آن ها
۲۲۱.....	برخورد فرعون با آسیه و ماشطه
۲۲۲.....	۴. سخن فرعون و درخواست ساختن قصر
۲۲۲.....	چرایی خطاب فرعون به اطرافیان
۲۲۳.....	استدلال فاسد فرعون

۱۴۷.....	معنای «خُطَب»
۱۴۸.....	مراد از «ججج»
۱۴۸.....	نکته ها و پیام ها
۱۴۸.....	۱. هجرت از پیش تعیین شده موسی ﷺ
۱۵۰.....	چگونگی هجرت موسی ﷺ
۱۵۱.....	دو دلیل موسی ﷺ برای انتخاب مدین
۱۵۱.....	۲. ورود موسی ﷺ به مدین و آنچه اتفاق افتاد
۱۵۳.....	موسی ﷺ در مرحله احوال به یاد خدا
۱۵۵.....	ابتدا خدمت کاران
۱۵۵.....	آن چه بر موسی ﷺ نازل شده بود
۱۵۶.....	۳. حجاب و حیای خیر نیب
۱۵۷.....	لزوم عفت برای مردان و حیای زنان
۱۶۱.....	اشکال یک نقل تاریخی
۱۶۲.....	۴. انگیزه های شعیب ﷺ از تزویج موسی ﷺ
۱۶۲.....	توصیه ای به دامادها
۱۶۲.....	۵. درس هایی از کار شعیب ﷺ
۱۶۲.....	سه شاخصه مهم داماد در ازدواج
۱۶۲.....	اشتباه برخی خانواده ها در ازدواج فرزندان
۱۶۸.....	سنت انبیاء ﷺ توکل بر خدا
۱۶۸.....	چگونگی اطلاع شعیب ﷺ از نبوت موسی ﷺ
۱۷۰.....	نجات مردم و وظیفه علما

فصل پنجم: نبوت حضرت موسی ﷺ (۱۷۱-۲۰۹)

۱۷۲.....	آیات
۱۷۲.....	ترجمه
۱۷۳.....	واژه ها
۱۷۳.....	معنای «آنس»
۱۷۴.....	معنای «تصطلون»
۱۷۵.....	مراد از شاطی وادی ایمن
۱۷۵.....	معنای «أسلک» و تفاوت آن با «أدخل»
۱۷۶.....	معنای «رهب» و قرائت های مختلف آن
۱۷۷.....	معنای «فسق»
۱۷۷.....	مراد از «رءء»
۱۷۷.....	نکته ها و پیام ها
۱۷۷.....	۱. دوره آرامش میان دو بحران زندگی موسی ﷺ
۱۷۹.....	مسئولیت بندگی یا اجرای بندگی
۱۸۰.....	پندار غلط برخی جوانان درباره عبادت
۱۸۱.....	تدبیر حضرت شعیب ﷺ در سال آخر
۱۸۲.....	حرکت موسی ﷺ به سوی مصر

۲۵۱.....	لزم جلوگیری از رواج فرهنگ مادی
۲۵۲.....	تغییر نیافتن مسیر انقلاب اسلامی
۲۵۳.....	۹. عالم بودن مؤمنان بنی اسرائیل نه قارون
۲۵۳.....	همراهی علم آموزی و دین آموزی در اسلام
۲۵۴.....	سکولار شدن علم در ایران
۱۰.....	بالا بودن ظرفیت علمی و دینی مؤمنان
۲۵۵.....	بنی اسرائیل
۲۵۶.....	۱۱. پایان مهلت قارون و خسف او و اموالش
۲۵۶.....	مخالفت های قارون با موسی علیه السلام
۲۵۷.....	نقشه قارون برای شکستن قداست موسی علیه السلام
۲۵۸.....	غیر قابل تحمل بودن مشکل بی آبرویی
۲۵۹.....	نفرین حضرت موسی علیه السلام و هلاکت قارون
۱۲.....	۱۲. باری نشدن قارون و نصرت ناپذیری وی
۲۶۰.....	تمثیلی برای افاضه الهی به بندگان
۲۶۰.....	۱۳. ندامت فریفتگان قارون از دو عقیده باطل
۲۶۱.....	توجه به الهی بودن رزق مانع طغیان
۲۶۲.....	نمونه ای از طغیان بعد از ثروت مندی

فصل هشتم: خاتمه و نتیجه گیری (۲۶۵-۳۰۰)

۲۶۶.....	آیات
۲۶۶.....	ترجمه
۲۶۷.....	نتیجه پیام ها
۱.....	۱. عذاب اخروی در سایه عدم برتر جویی در زمین و فساد
۲۶۷.....	عظمت سبب آخرت
۲۶۸.....	مقصود از جعل الی آخرت
۲.....	۲. معنای اراده باطنی در زمین و رابطه آن با فساد
۲۶۹.....	فساد، نتیجه برتری جویی در زمین
۲۷۰.....	راه درمان حس برتری جویی بر دیگران
۲۷۱.....	دو توصیه و تذکر
۳.....	۳. فضل الهی نصیب نیکوکار و عدل وی برای گناهکار
۲۷۳.....	لزم دست یابی به فضل خدا
۲۷۵.....	نیت و آثار عمل محور ثواب و عقاب
۲۷۷.....	۴. اطلاق خبر و شمول خیر کمی و کیفی
۲۷۸.....	۵. استمرار گناه و اصرار بر آن علت عذاب قیامت
آوردن حسنه و سیئه به قیامت نه انجام دادن آنها.....	۲۸۰.....

۲۲۴.....	تخریب قصر و چاره دیگر فرعون
۲۲۴.....	شکست دیگر فرعون و متهم ساختن موسی علیه السلام
۲۲۵.....	۵. فرهنگ استکبار نتیجه عدم اعتقاد به معاد
۲۲۵.....	۶. عذاب ذلیلانه و تحقیر آمیز فرعونیان
۲۲۷.....	غرق شدن فرعون و لشکر یانش
۲۲۸.....	عذاب مقتدرانه و تحقیر آمیز
۲۲۹.....	نتیجه هدایتی داستان

فصل نهم: حضرت موسی علیه السلام و قارون (۲۳۱-۲۶۴)

۲۳۲.....	آیات
۲۳۲.....	ترجمه
۲۳۳.....	واژه ها
۲۳۳.....	معنای بغی قارون
۲۳۴.....	معنای عبارت «إِنَّ مَفْجُأَ الْوَالِغِ سَبَّةٌ»
۲۳۵.....	معنای «فَرَحٌ» و مقصود از «ح»
۲۳۶.....	معنای «خسف» قارون و خانه اش
۲۳.....	مراد از «فَنَّةٌ»
۲۳۷.....	نکته ها و پیام ها
۱.....	۱. خویشاوندی حضرت موسی علیه السلام با قارون

۲۳۷.....	برخورد هم زمان انبیاء علیهم السلام با سه عنصر زر، نیر و تزویر
۲۳۷.....	جدا بودن زر، زور و تزویر در رسالت موسی علیه السلام
۲۳۹.....	داخلی بودن جریان زر و تزویر در زمان موسی علیه السلام
۲.....	۲. بغی قارون ضد مؤمنان بنی اسرائیل
۲۴۰.....	علم کیمیا و ثروتمند شدن قارون
۳.....	۳. اراده الهی در ثروتمندی قارون
۲۴۲.....	۴. نهی قارون از فساد نه شاد زیستن
۲۴۲.....	لزم رنگ نباختن در شرایط مختلف زندگی
۲۴۳.....	نصیحت مؤمنان به قارون
۲۴۴.....	۵. توصیه قارون برای توجه به آخرت
۲۴۴.....	یک پندار نادرست در تفسیر آیه
۲۴۵.....	دو تفسیر صحیح از آیه
۲۴۶.....	زودگذر و خیالی بودن لذت های دنیا
۲۴۷.....	۶. فساد، نتیجه خودمحوری قارون
۲۴۸.....	۷. پاسخ قارون و توبیخ وی
۲۴۸.....	مؤاخذه بدون سؤال برخی مجرمان
۸.....	۸. جذب دنیا مداران و تبدیل شدن قارون به جریان
۲۴۹.....	مذموم بودن هدف قرار دادن دنیا
۲۵۰.....	۲۵۰.....

۶. وجوب قرآن بر پیامبر ﷺ و وعده بازگشت به مکه.....	۲۸۱
منظور از فرض قرآن بر پیامبر ﷺ.....	۲۸۲
چند تفسیر در مراد از معاد.....	۲۸۲
رابطه وجوب قرآن و بازگشت به مکه.....	۲۸۳
لزوم هدایت بشر از مجاری طبیعی.....	۲۸۵
بازگشت عزتمندان اولیه، سنت الهی.....	۲۸۶
۷. مخالفت کافران با رسالت پیامبر ﷺ نه شخص وی.....	۲۸۷
۸. جگونگی امید داشتن پیامبر ﷺ به نزول وحی بر ایشان.....	۲۸۸
آگاهی موسی ﷺ و پیامبر ﷺ از نبوت خود.....	۲۸۸
دو احتمال در معنای آیه.....	۲۸۹
۹. معنای نهی پیامبر ﷺ از پشتیبانی کافران و شرک ورزیدن.....	۲۹۱
بر خورد سخت با کافران.....	۲۹۱
شرک بودن دعوت به خویشتن.....	۲۹۳
۱۰. خطاب به پیامبر ﷺ و اراده کردن مردم.....	۲۹۴
سر آمدن واژه «إله» به جای «رب».....	۲۹۴
پاسخ یک شبهه در مسأله توسل.....	۲۹۵
۱۱. سه خصوصیت معبود واقعی.....	۲۹۶
الف) فنا ناپذیری.....	۲۹۶
ب) مقصود از وجه خدا و معنای «هالک».....	۲۹۶
ج) تنها مرجع مخلوقات.....	۳۰۰
فهرست منابع.....	۳۰۱